

DE KLEINE HEKS

Otfried Preussler

De kleine heks

Met illustraties van Winnie Gebhardt-Gayler

Vertaald door Maydo van Marwijk Kooy

LEMNISCAAT ROTTERDAM

Van Otfried Preussler verschenen bij Lemniscaat:

De kleine waterman

De kleine heks

Het spookje

Sterke Wanja

Meester van de zwarte molen (Krabat)

© Nederlandse vertaling: Maydo van Marwijk Kooy 1979, 2017

Omslag en illustraties: Winnie Gebhardt-Gayler

Nederlandse rechten Lemniscaat b.v.,

Vijverlaan 48, 3062 HL Rotterdam, 1979, 2017

ISBN 978 90 477 0889 6

NUR 282

Copyright © Otfried Preussler

Oorspronkelijke titel: *Die Kleine Hexe*

© 1957, 2013 door K. Thienemanns Verlag in Stuttgart

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk- en bindwerk: Wilco, Amersfoort

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux waardoor onnodig en milieuverontreinigend transport is vermeden.

De kleine heks maakt zich kwaad

Er was eens een kleine heks, die pas honderdzevenentwintig jaar oud was. En voor een heks is dat nog heel jong.

Ze woonde in een heksenhuis, dat eenzaam en ver weg in een heel groot bos stond. Het was geen groot huis, maar het was groot genoeg voor het heksje. Ze kon zich eigenlijk geen beter huis voorstellen.

Het had een prachtig scheefgewaaid dak, een schuine schoorsteen en rammelende luiken. Tegen de achterkant was een bakhuisje aangebouwd, want zonder een bakhuis kon de kleine heks niets beginnen. Een heksenhuis zonder bakoven was geen echt heksenhuis.

Het heksje had een raaf die kon praten. Dat was de raaf Abraxas. Hij kon écht praten, en niet alleen ‘goedemorgen’ en ‘goedeavond’ krassen, zoals zoveel andere raven. De kleine heks was erg op hem gesteld, want het was een verschrikkelijk wijze raaf. Hij had over alles een mening en was niet bepaald op zijn snavel gevallen.

Zes uur per dag oefende de kleine heks in het heksen. Want heksen, dat is niet eenvoudig. Wie wat bereiken wil in de hekserij, mag niet lui zijn. Eerst moest het heksje alle kleine heksenkunsten leren, en toen de grote. Bladzijde voor bladzijde moest zij het heksenboek doorwerken – en ze mocht niet één heksenles overslaan.

De kleine heks was pas op bladzijde tweehonderdertien van het heksenboek. Ze moest leren regen te toveren. Ze zat met het boek op haar knieën op de bank voor het bakhuis te heksen. De raaf Abraxas zat naast haar. Hij was niet tevreden.

‘Je moet regen maken,’ zei hij verwijtend. ‘En wát tover je? De eerste keer laat je het witte muizen regenen, de tweede keer kikkers en de derde keer den-nenappels. Nou, ik ben benieuwd of we nog eens regen krijgen.’

Toen probeerde het heksje voor de vierde keer regen te maken. Ze liet een wolkje in de lucht opstijgen,

wenkte het naderbij, en toen het wolkje recht boven hen hing, riep ze: ‘Regen!’

Het wolkje barstte open en het regende – karnemelk.

‘Karnemelk,’ krijste Abraxas. ‘Je lijkt wel niet goed snik! Wat wil je het nog meer laten regenen? Wasknijpers soms? Of spijkers? Als het nou tenminste nog broodkruimels waren, of rozijnen!’

‘Ik moet me bij het toveren versproken hebben,’ zei de kleine heks. Vroeger was er ook wel eens iets misgegaan. Maar vier keer achter elkaar...

‘Je versproken!’ krijste de raaf Abraxas. ‘Ze heeft zich versproken! Ik zal je eens vertellen waar het aan ligt. Je bent verstrooid, dat ben je. Geen wonder dat je je

vertoeft, als je aan andere dingen zit te denken. Je moet eens een beetje beter opletten.'

'Vind je?' vroeg de kleine heks. Toen klapte ze plotseling het heksenboek dicht. 'Je hebt gelijk!' riep ze boos. 'Het klopt dat ik er met m'n gedachten niet bij ben. En waaróm niet?' Ze keek de raaf uitdagend aan. 'Omdat ik boos ben.'

'Boos?' herhaalde de raaf Abraxas. 'Op wie dan?'

'Ik maak me kwaad,' zei de kleine heks, 'omdat het vannacht Walpurgisnacht is. Vannacht komen alle heksen naar de Bloksberg om te dansen.'

'Nou èn?'

'De grote heksen zeggen dat ik nog te klein ben voor de heksendans. Ze willen niet dat ik naar de Bloksberg kom.'

De raaf probeerde het heksje te troosten en zei: 'Luis-ter nou eens – je bent honderdzevenentwintig en dan kan je nog niet verwachten dat de heksen je voor vol aanzien. Dat komt allemaal wel als je wat ouder bent.'

'Lariekoek,' zei de kleine heks. 'Ik wil er nu bij zijn. Snap dat dan.'

'Wat je niet krijgen kunt, moet je uit je hoofd zetten,' kraste de raaf. 'Denk je soms dat het iets helpt als je je kwaad maakt? Wees toch verstandig! Je kunt er toch niets aan doen.'

Toen zei het heksje: 'Ik weet al wat ik ga doen. Ik vlieg vanavond naar de Bloksberg.'

De raaf schrok.

'Naar de Bloksberg? Maar dat hebben de grote

heksen je verboden. Ze willen geen buitenstaanders bij de heksendans.'

‘Poeh,’ riep het heksje. ‘Ze kunnen me nog meer vertellen. Ik laat me gewoon niet betrappen.’

‘Ze betrappen je wel!’ voorspelde de raaf.

‘Onzin!’ zei ze. ‘Ik kom pas tevoorschijn als ze al druk aan het dansen zijn – en vóór de dans is afgelopen vlieg ik weer naar huis. Het is daar vannacht zó’n bende op de Bloksberg, dat niemand er iets van merkt.’

Hé, ho, Walpurgisnacht

Het heksje liet zich door de raaf Abraxas niet bang maken. Die nacht vloog ze naar de Bloksberg. De grote heksen hadden zich daar al verzameld. Ze dansten met wapperende haren en fladderende rokken om het heksenvuur. Al met al waren er waarschijnlijk wel zo'n vijf- of zeshonderd heksen: bergheksen, bosheksen, moerasheksen, nevelheksen en onweersheksen. Windheksen, knoestheksen en kruidenheksen. Ze wervelden wild om elkaar heen en zwaaiden met hun bezems.

‘Walpurgisnacht,’ zongen de heksen. ‘Hé, ho, Walpurgisnacht!’ Daartussendoor krijsten en kraaiden ze, lieten ze het donderen en bliksemen.

Het heksje mengde zich ongemerkt tussen de andere heksen. ‘Hé, ho, Walpurgisnacht,’ zong ze uit volle borst. Ze wervelde mee om het heksenvuur en dacht: Als Abraxas me nu kon zien, zou hij ogen opzetten als een bosuil.

Alles was verder vast en zeker ook goed gegaan, als... als de kleine heks haar petemoei, de weerheks Rommelbommel, niet voor de voeten gedanst had. En met petemoei Rommelbommel viel niet te spotten – ze was verwaand en kwaadaardig.

‘Kijk eens aan,’ riep ze, toen ze de kleine heks in het gedrang opmerkte. ‘Wat een verrassing. Wat moet jij

hier? Geef antwoord! Weet je niet dat het voor ukkepukken verboden is om vandaag op de Bloksberg te zijn?’

‘Verraad me niet,’ smeekte de kleine heks geschrokken.

Petemoei Rommelbommel antwoordde: ‘Niets ervan! Zo’n brutaal kreng als jij moet gestraft worden.’

De andere heksen kwamen nieuwsgierig aanvliegen. Ze vormden een kring om Rommelbommel en het heksje. De weerheks vertelde boos wat er aan de hand was. Toen vroeg ze wat er met de kleine heks gebeuren moest.

De nevelheksen riepen: ‘We zullen haar leren!’

De bergheksen krijsten: ‘Naar de opperheks met haar. Nu meteen.’

‘Precies,’ riepen alle heksen. ‘Pak haar en breng haar naar de opperheks.’

De kleine heks kon bidden en smeken wat ze wilde; petemoei Rommelbommel greep haar bij haar nekvel en sleepte haar voor de opperheks.

De oudste heks zat op een troon, die van ovenvorken gemaakt was. Met gefronste wenkbrauwen luisterde ze naar het verhaal van de weerheks. Toen bulderde ze tegen het heksje:

‘Had jij het lef om vannacht naar de Bloksberg te vliegen, terwijl je weet dat dat voor heksen van jouw leeftijd verboden is? Hoe kom je op het waanzinnige idee?’

Stotterend van angst zei de kleine heks: ‘Ik weet het niet. Ik had er opeens zo’n zin in – en toen ben ik op mijn bezem geklommen en hierheen gevlogen.’

‘Dan kun je rechtsomkeert maken en meteen weer terugvliegen!’ beval de opperheks. ‘Verdwij. Verdwij uit mijn ogen. Anders moet ik me nog kwaad maken.’

Toen merkte het heksje dat er met de opperheks te praten viel.

‘Mag ik dan ten minste volgend jaar meedansen?’ vroeg ze.

‘Hm...’ De opperheks dacht na. ‘Dat kan ik nu nog niet beloven. Als je dan een goeie heks geworden bent, wie weet... Ik zal op de dag voor de volgende Walpurgisnacht een heksenraad bijeen roepen en dan moet je een examen afleggen. Maar het examen zal niet gemakkelijk zijn.’

‘Dank je wel,’ zei de kleine heks. ‘Dank je wel.’

Ze beloofde om vóór volgend jaar een goede heks te worden en ze sprong op haar bezem om naar huis te vliegen. Maar toen zei de weerheks Rommelbommel tegen de opperheks: ‘Wil je dat brutale krenge zonder straf naar huis laten gaan?’

‘Geef haar straf,’ stookten de weerheksen.

‘Ja, straf!’ riepen nu ook de andere heksen. ‘Orde moet er zijn. Wie zonder toestemming naar de heksendans komt, zal zijn verdiende loon krijgen.’

‘We kunnen dat stuk ongeluk wel een beetje in het vuur gooien,’ vond petemoei Rommelbommel.

‘Wat zouden jullie ervan vinden,’ stelde een knoestheks voor, ‘als we haar een paar weken opsloten? Ik heb thuis een ganzenhok leegstaan...’

Een moerasheks zei: ‘Dan weet ik nog iets beters!’

Geef haar maar aan mij, dan zet ik haar tot haar hals in een modderpoel.'

'Nee,' zeiden de kruidenheksen. 'We moeten haar gezicht flink stuk krabben!'

'Dat ook,' bliezen de windheksen. 'Maar ze mag er niet zonder een flink pak slaag van afkomen.'

'Met wilgentakken!' sisten de bergheksen.

'Doe het toch met de bezem,' snauwde Rommelbommel.

De kleine heks werd bleek om haar neus. Dat kon wat worden.

'Rustig,' zei de opperheks, toen alle heksen hun zegje hadden gedaan. 'Als jullie willen dat de kleine heks straf krijgt...'

'Dat willen we...' brulden de heksen en Rommelbommel het hardst van allemaal.

'... dan stel ik voor,' riep de opperheks, 'dat we haar bezem afpakken en haar naar huis laten lopen! Drie dagen en drie nachten duurt het voordat ze bij haar bos is. En me dunkt, dat dat wel genoeg is.'

'Dat is niet genoeg!' schreeuwde de weerheks Rommelbommel, maar de anderen vonden dat de straf er wel mee door kon. Ze pakten het heksje haar bezem af, gooiden hem hoonlachend in het vuur en wensten haar een goede reis.

Plannen voor wraak

Het werd een lange en moeilijke tocht. Drie dagen en drie nachten was het heksje onderweg. Met kapotte voeten en lekkende schoenzolen kwam ze op de ochtend van de vierde dag bij haar huis aan.

‘Ben je daar eindelijk,’ riep de raaf Abraxas. Hij had op de schoorsteen van het heksenhuis op de uitkijk gezeten. Toen hij de kleine heks in het oog kreeg, viel hem een pak van zijn ravenhart. Hij spreidde zijn vleugels uit en fladderde haar tegemoet.

‘Hoe heb ik het nou?’ kraaide hij. ‘Dagenlang zwerf je door het land en ik zit thuis radeloos op je te wachten!’ Hij hupte van de ene poot op de andere.

‘En wat zie je eruit! Je zit van top tot teen onder het stof! Waarom hink je trouwens? Ben je komen lopen? Ik dacht dat je je bezem bij je had.’

‘Had ik ook,’ zuchtte het heksje.

‘Had ik ook,’ kraste Abraxas. ‘Wat moet dat betekenen?’

‘Dat betekent dat ik hem kwijt ben.’

‘De bezem...?’

‘... is kwijt,’ herhaalde de kleine heks.

Nu ging de raaf een licht op. Hij hield zijn kop scheef en zei:

‘Ze hebben je dus toch betrappt. Dat viel te verwach-

ten. Het had me ten zeerste verbaasd, als ze je niet betrapt hadden! Maar het is je verdiende loon.'

De kleine heks kon het allemaal niets meer schelen. Slapen! dacht ze. Slapen! Ze strompelde de kamer in en liet zich op het bed vallen.

'Hé,' riep Abraxas verontwaardigd. 'Trek je niet eens je vieze kleren uit?'

Maar het heksje lag al te snurken. Ze sliep als een marmot tot laat in de volgende ochtend. Toen ze wakker werd, zat Abraxas op het voeteneinde van het bed.

‘Uitgeslapen?’

‘Mmm...’ zei de kleine heks en gaapte.

‘Wil je dan nu eens eindelijk vertellen wat er allemaal gebeurd is?’

‘Eerst ontbijten,’ bromde het heksje. ‘Met een lege maag vertellen, dat is geen doen.’

Ze ontbeet lang en uitgebreid. Toen er met de beste wil van de wereld geen hapje meer bij kon, schoof ze haar bord van zich af en begon te vertellen.

‘Dan heb je al met al toch nog geluk gehad,’ zei de raaf ten slotte. ‘Maar vergeet nou niet voor volgend jaar een goede heks te worden.’

‘Ik zal mijn best doen,’ beloofde ze. ‘Van nu af aan ga ik niet zes, maar zeven uur per dag oefenen. En bovendien ga ik nog iets anders doen – iets wat net zo belangrijk is...’

‘Wat dan?’

De kleine heks trok een ernstig gezicht. Grimmig staarde ze voor zich uit. Toen zei ze langzaam en nadrukkelijk:

‘Ik-ga-wraak-ne-men!’

‘Op wie?’

‘Op petemoei Rommelbommel! Dat mens is de schuld van alles! Zij heeft me aan de andere heksen verraden, alleen zij! Mijn kapotte voeten en lekke schoenzolen heb ik ook aan haar te danken! Wie heeft de anderen opgestookt? Wie begon erover, dat ik naar de opperheks moest? Zelfs dat met die bezem vond ze nog niet genoeg. Zij bleef maar doorgaan.’

‘Inderdaad,’ zei de raaf. ‘Dat was ontzettend gemeen van haar. Maar wraak nemen...’

‘Ik verander haar gezicht in een varkenskop!’ siste de kleine heks.

‘Ik geef haar ezelsoren en koeienpoten! Ze krijgt een geitensik onder haar kin – en van achteren een ossenstaart!’

‘Een ossenstaart en een geitensik?’ zei Abraxas sussend. ‘Ach wat, alsof je de oude Rommelbommel het daarmee lastig maakt! Ze is een heks, net zo goed als jij – en ze heeft al dat spul in een handomdraai weer weggetoverd.’

‘Denk je?’ De kleine heks zag in dat ze met ezelsoren en koeienpoten niet veel bereiken kon, en zei: ‘Laat maar! Ik vind er nog wel wat op. Iets waar zelfs petemoei Rommelbommel niet van terug heeft! Denk je niet?’

‘Mogelijk,’ antwoordde Abraxas. ‘Ik ben alleen bang dat je er spijt van krijgt, als je de weerheks Rommelbommel een streek levert.’

‘Hoe dat zo?’ vroeg de kleine heks verwonderd.

‘Omdat je de opperheks beloofd hebt een *goede* heks te worden. En goede heksen mogen geen slechte dingen doen, bedoel ik. Denk daar maar eens over na.’

Onzeker keek de kleine heks de raaf aan.

‘Meen je dat echt?’

‘Helemaal,’ zei de raaf Abraxas.

Hebt u ook bezems?

Wat doet een heksje dat kapotgelopen voeten heeft?

Dat brouwt een zalfje van schildpadeieren en muisenkeutels, doet er een handje gemalen vleermuizen-tanden doorheen en laat het op een vuurtje gaarstoven. Als ze dan de open plekken met de zalf insmeert en daarbij een spreuk uit het heksenboek mompelt, zijn die voeten één, twee, drie weer heel.

‘Ziezo, dat is ook weer gebeurd!’ zei de kleine heks opgelucht, toen de zalf en de spreuk hun werk gedaan hadden.

‘Hoef je nou niet meer te hinken?’ vroeg Abraxas.

‘Kijk maar,’ riep de kleine heks. En ze danste op blote voeten door het heksenhuis. Daarna trok ze haar sokken en schoenen aan.

‘Ga je uit?’ vroeg de raaf verbaasd.

‘Ja. Ga maar mee als je zin hebt,’ zei de kleine heks. ‘Ik ga naar het dorp.’

‘Maar dat is ver,’ zei Abraxas. ‘Vergeet niet dat je geen bezem meer hebt. Nu moet je lopen.’

‘Daar gaat het nou net om. Ik heb geen zin meer om steeds te lopen. En omdat ik niet meer wil lopen, ga ik naar het dorp.’

‘Hou je me voor de gek, of hoe zit dat?’ vroeg Abraxas.

‘Hoe dat zo? Ik wil een bezem kopen, als je er tenminste niets op tegen hebt.’

‘Dat is wat anders,’ zei Abraxas. ‘Dan kom ik mee. Anders blijf je misschien weer zo lang van huis!’

De weg naar het dorp liep dwars door het bos. Het heksje moest steeds over boomwortels en zwerfkeien springen, over omgevallen bomen klauteren en door braamstruiken heen dringen. De raaf Abraxas maakte dat allemaal niets uit. Hij zat op de schouder van het heksje en hoefde er alleen maar op te letten dat er geen takken in zijn gezicht zwiepten. Maar de kleine heks struikelde steeds weer over de wortels of bleef weer met haar rok achter een tak hangen.

‘Wat een rotweg!’ riep ze om de haverklap. ‘Maar gelukkig kan ik binnenkort weer vliegen!’

Eindelijk kwamen ze bij het dorp aan. Ze gingen naar de winkel van meneer Boudewijn Peperkorrel. Meneer Peperkorrel keek er helemaal niet van op toen het heksje met haar raaf de winkel in kwam. Hij had nog nooit een heks gezien en dacht dus dat het gewoon een vrouwtje uit de buurt was.

Hij zei ‘goeiedag’; zij zei ‘goeiedag’ terug. Toen vroeg meneer Peperkorrel vriendelijk: ‘En, wat mag het zijn?’

Om te beginnen kocht de heks een kwart pond kandijnsuiker. Ze hield Abraxas het zakje voor zijn snavel en zei: ‘Ga je gang. Bedien je.’

‘Dank je wel,’ kraste Abraxas. Daar stond meneer Peperkorrel van te kijken. ‘Dat is nog eens een geleerde vogel,’ zei hij waarderend voor hij verderging. ‘En wat wenst u nog meer?’

‘Hebt u ook bezems?’ vroeg de kleine heks.

‘Maar natuurlijk,’ zei meneer Peperkorrel. ‘Stoffers, keukenbezems en stalbezems van berkentwijgen. En borstels natuurlijk. En als u misschien een zwabber nodig hebt? Of een plumeau?’

‘Nee dank u. Ik wil een stalbezem.’

‘Met steel of zonder?’

‘Met steel,’ antwoordde de kleine heks. ‘De steel is het belangrijkste. En hij mag niet te kort zijn.’

‘Wat vindt u van deze hier?’ vroeg meneer Peperkorrel ijverig. ‘De bezems met een nog langere steel zijn op het moment helaas uitverkocht.’

‘Ik geloof dat-ie wel lang genoeg is,’ zei de kleine heks. ‘Ik neem hem.’

‘Zal ik de takken een beetje vastbinden?’ vroeg meneer Peperkorrel. ‘Als ik er een touwtje omheen doe is de bezem makkelijker te dragen.’

‘Erg aardig van u,’ zei de kleine heks. ‘Maar dat is niet nodig.’

‘Net zoals u wilt.’ Meneer Peperkorrel telde het geld na en bracht de kleine heks naar de deur.

‘Het was me een waar genoegen. Tot ziens. Ik sta geheel tot uw...’ ‘Dienst,’ wilde hij nog zeggen. Maar het woord bleef in zijn keel steken. Hij zag hoe zijn geëerde klant de bezem tussen haar benen klemde. Ze mompelde iets en hoieiii! daar vloog ze er met bezem en raaf en al vandoor. Meneer Peperkorrels ogen vielen haast uit zijn hoofd.

‘Allemachtig,’ stamelde hij. ‘Zie ik het goed – of droom ik?’